

Buzet, klasicistička palača, zapadna fasada

Zdenko Balog

Centar za povijesne znanosti Sveučilišta u Zagrebu,
Odjel za povijest umjetnosti, Zagreb
(vanjski suradnik)

Izvorni znanstveni rad

Klasicistička palača u gradu Buzetu — prijedlog za rekonstrukciju

Sažetak

Unutar povijesne jezgre grada Buzeta, na mjestu gdje je utvrđena relevantna izgradnja u više vremenskih slojeva, kvalitetom se posebno ističu dva objekta (Ul. E. Nemarnika br. 19 i Ul. J. Ivančića br. 11). Oba su objekta zapravo krila jedinstvene, djelomično porušene, palače iz prvih desetljeća 19. stoljeća. Građena u stilu klasicizma, s očitim srednjoevropskim utjecajima, palača leži na liniji nekadašnjeg gradskog bedema i ima naglašen srednji dio s jakim polukružnim rizalitima na obje fasade. U prvom dijelu ovog prikaza autor je rekonstruirao faze ranije izgradnje na temelju dokumentarne arhitektonske obrade objekta. Izgled palače iz razdoblja klasicizma predočuje grafički prikaz Buzeta iz 1820. godine. Koncem 19. stoljeća ustanovljena je temeljita pregradnja kojom su dva krila pretvorena u zasebne stambene objekte s etažnim stanovima. Postupno propadanje i neplansko pregrađivanje tokom ovoga stoljeća doveli su do današnjeg stanja koje zahtijeva hitnu obnovu. U prijedlogu za obnovu autor se zalaže za posebno tretiranje povijesne slojevitosti objekta i ravnoopravno vrednovanje najizrazitijih stilskih cjelina, dajući ujedno smjernice za rekonstrukciju i prijedlog namjene objekta. Obnavljanje reprezentativne zapadne fasade značajno bi pridonijelo izgledu grada u cjelini.

Prilikom znanstvene urbanističko-arhitektonske obrade grada Buzeta, izvedene tokom 1981. godine,¹ posebnu smo pažnju obratili objektima u Ulici J. Ivančića 11 i E. Nemarnika 19. Ti su objekti privukli našu pažnju svojom arhitektonskom vrijednošću, koja u pojedinim fazama znatno premašuje lokalne okvire, a po sadašnjem stanju sačuvanošću i neadekvatnom prostornom vrednovanju neodložno traže stručnu intervenciju. Ovaj tekst je zamišljen kao kratki pregled arhitektonske evolucije objekta, uz poseban osvrt na faze 19. stoljeća, te kao takav može poslužiti kao putokaz za poželjnu obnovu i rekonstrukciju objekta.

Značenje lokaliteta prije 19. stoljeća

Kontinuitet značajne arhitekture na mjestu današnjih zgrada u Ulici E. Nemarnika 19 i J. Ivančića 11 možemo utvrditi po dva različito datirana fragmenta. Iz linije bedema između Malih vrata i crkve sv. Jurja ističe se na tome mjestu jaka četvrtasta kula, najjača obrambena točka tog dijela zida. Pravilnu kulu malo skošenih stranica, karakterističnih za epohu razvijene artiljerije, datiramo u 16. stoljeće, koje se poklapa s intenzivnim utvrđivanjem grada. Godine 1511. u Buzet prelazi rašporski kapetan, nakon čega bilježimo intenzivnu graditeljsku aktivnost.²

Prvoj trećini 17. stoljeća pripada veliki maniristički portal, danas ugrađen u zid dvorišta objekta u Ul. E. Nemarnika 19, koji je posljednji ostatak nekog nesumnjivo značajnog objekta. Portal s nadvojem stlačenog luka izveden je izmjenom većih i manjih kamenova, od kojih su prvi obrađeni tehnikom »bugnato gentile«, a drugi glatko klesani. Na zaglavlju je grofovski amblem.

Renesansna kula već ukazuje na koncentraciju sadržaja na tome mjestu; možda je riječ o kasarni ili utvrđenoj palači, dok je gradnja 17. stoljeća eventualno proširenje tog objekta ili novi objekt, vjerojatno maniristička palača, od koje je ostao samo portal.

Mnogo bolje je očuvana građevna faza iz početka 19. stoljeća, a taj graditeljski zahvat radikalno mijenja zatečene odnose i prelazi preko svega što je ranije podignuto. Upravo ta gradnja iz razdoblja klasicizma predmet je naše rasprave.

Klasicistička palača iz početka 19. stoljeća

U osnovi to je jednostavna dvokrilna građevina s naglašenom srednjom zonom. Leži na gradskom bedemu i prislanja se na četvrtastu kulu rizalitim isturenjem srednje zone. Zgrada je na zapadnoj strani dvokatna, a na istočnoj, zbog nagiba terena, jednokatna. Svako krilo ima po četiri prozorske osi na zapadnom pročelju, na istočnom po tri (rubovi fasada nisu perforirani). Sjeverno krilo je nešto kraće, pa su i prozori raspoređeni gušće. Središnju zonu obogaćuju dva polukružna rizalita isturenja, ono s ulične strane je skromnije, s portalom i jednim prozorom u katu, dok je »vanjsko« (okrenuto pejzažu) rastvoreno s trojima, radijalno postavljenim vratima i s balkonom u punoj širini rizalita.

Pred palačom, na kosom terenu sa zapadne strane, nasuta je uska terasa s kamenom ogradicom. S terase se ulazi u podrum obaju krila. Prostori podruma su potpuno sačuvani u neizmijenjenom obliku, samo što je srednji dio zatrpan urušavanjem katova, pa su krila izgubila međusobnu vezu. Osim ulaznih vrata svako krilo podruma ima i po tri manja prozora položena u osi s prozorima katova. Svako krilo podruma poprijeko je podijeljeno jakim zidanim lučnim

Buzet, klasicistička palača, polukružna i kvadratna kula

Buzet, klasicistička palača, jugozapadni ugao

nadvojem koji podržava nosive zidove gornjih etaža. U podrum južnog krila ulazi se također direktno s ulice, i to širokim kolnim ulazom po kosoj rampi. U prizemnoj zoni su po četiri jednaka prozora s glatkim kamenim okvirom, dok je u rizalitu samo jedan prozor, te zidani prijelaz s kule na obli rizalit. Mnogo je raskošnija izvedba kata na zapadnoj fasadi, te ga po svim elementima možemo karakterizirati kao »piano nobile«. Prozori južnog krila slijede ritmom i izvedbom prizemnu zonu, a »zgnusnuto« sjevno krilo kao da samom fasadom naglašava važniji sadržaj. Prozori su različiti od ostalih, »erte« (kameni okviri) su im profilirane suzdržano, ali veoma elegantno, sa svim elementima prozora raskošnih palača (isturena, višestruko profilirana klupčica, dvije male konzole pod njom, glatki doprozornici i višestruko profilirani natprozornik, koji se skladno »rimuje« s profilacijom klupčice). Raskošnoj izvedbi krila odgovarao je i rizalit s trima vratima (koja su nesumnjivo imala sličnu profilaciju nadvratnika) i polukružnim balkonom (urušen, osam čvrstih kamenih konzola još vire iz ostataka zida). Konzole imaju profilaciju jednostavne izmjene voluta i konkavnog segmenta. Velik balkon s tri ulaza vodi u ovalnu dvoranu, najsvečaniji prostor palače, koji je ispunjavao čitavu srednju zonu. Streha je jednostavno konkavno zaobljena i kontinuirana čitavom fasadom; prelazi i preko ugla na sjevernu fasadu, dok se s južne strane prekida. Do toga dolazi jer je krovšte sjevernog krila skošeno, a južno je krilo

završeno zabatom. Mnogo je skromnija izvedba gradske, istočne fasade. U oba kata su, u istom ritmu kao s druge strane, tri prozorske osi, a prozori su uokvireni jednostavnim glatkim okvirima. Portal je, kao i prozori na »piano nobile«, izveden kao pojednostavljena verzija raskošnih portala 18. stoljeća. Portal ima polukružni kameni luk sa samo naznačenim bazama, kapitelima i zaglavnim kamenom. Slična je izvedba južnog kolnog ulaza, samo što je tu stlačeni luk. Pred vratima je pločnik od fino klesanih kamenova, koji se polukružno šire ispred rizalita. Streha je jednaka onoj na vanjskoj fasadi. U unutarnjem rasporedu južnog krila još prepoznajemo nosivi zid i zazidana vrata koja su nekoć vodila u srednji dio palače. Tavan južnog krila je potpuno sačuvan. U sjevernom krilu je došlo do znatnijih pregradnji: istočna fasada je »utopljena« u dogradnju krila, a nosivi zid postoji samo do polovine (nije jasno je li to izvorno stanje, možda zbog neke veće prostorije uz zapadnu fasadu). U tavanu sjevernog krila jasno se vide zazidana vrata koja su vodila u srednji dio tavana. Tavan tog krila danas je nešto viši, no tu je došlo do znatnijih pregradnji.

Vremenske i stilske karakteristike

Zatečeno stanje objekta i nedostatak povijesnih izvora otežavaju konačne zaključke. Analizom nekih istaknutih stilskih detalja i usporednim promatranjem pokušat ćemo

Buzet, klasicistička palača, zapadna fasada

Buzet, klasicistička palača, detalj polukružne kule na zapadnoj fasadi

Buzet, klasicistička palača, istočna fasada

Buzet, klasicistička palača, ostatak srednjeg dijela istočne fasade s portalom

ipak odrediti mjesto i važnost ove palače u vremensko-prostornom kontekstu. Posebnu ćemo pažnju obratiti osnovnom tlocrtu, urbanističkom smještaju i arhitektonskoj plastici.

Karakteristika reprezentativne profane arhitekture u Evropi od 17. stoljeća do novijih vremena bila je upravo simetrična krilna gradnja s naglašenim osnim zonama i hijerarhijskim odnosom centralne zone i krila. U srednjoj Evropi bili su omiljeni tlocrti kod kojih su središnje dvorane ovalnih, eliptoidnih i kružnih osnova često »izbijale« i na pročelje, tvoreći istaknuti rizalit.³ Palača u Buzetu je reducirana osnova krilne palače sa svim glavnim elementima, centralnom ovalnom salom koja rizalito izbija na obje strane, te simetričnim krilima, koja, međutim, nisu jednaka, jer im to ne dopušta gustoća prethodne gradnje. Sjeverno krilo je kraće, ali zbog simetrije ima isti broj prozorskih osi. Iako skromnijih proporcija, ova buzetska palača tipološki spada u grupu krilnih palača i dvoraca srednje Evrope 18—19. stoljeća, te se ponešto izdvaja iz lokalne tradicije. U daljem tekstu ćemo vidjeti kako se ipak »izmiruje« sa sredinom.

Što nam pak govori njezina urbanistička situacija? Kao što je već spomenuto, palača je smještena na bedemu, u svoje vanjsko lice uklapa renesansnu kulu, glavnu fasadu okreće pejzažu, dok skromnijom fasadom gleda prema gradu. U istom mjestu već mnogo ranije na liniju bedema izbija kapetanska palača (kasnije pal. Bigatto),⁴ ali sa sasvim drugačijom idejom: okreće pročelje malom gradskom trgu, a pejzažu skromno začelje. Za razliku od zatvorenog, utvrđenog i u sebe okrenutog srednjovjekovnog grada, u slučaju klasicističke palače osjećamo novo zanimanje za pejzaž,

Veduta grada Buzeta iz prve polovice 19. stoljeća

otvaranje grada prema širim vizurama i svijest o vrijednoj gradskoj veduti kao cjelini.⁵ Arhitektonska plastika nije sačuvana upravo u najzanimljivijoj zoni, naime u rizalitu s balkonom, ali ono što je ostalo omogućava neke zaključke. Profilacije prozorskih okvira su jedinstvene u gradu, ali su tipski poznate od ranije. Barokne palače u Buzetu i Sovinjaku imaju slične prozorske okvire, ali plastičnije obrađene; klupčice i natprozornici su jače istureni, a konzole su obrađene motivom lavljih šapa.⁶ Portal je također tipski poznat: glatki dovratnici s visokim kvadratnim bazama i naglašenim kapitelima, dva lučna segmenta koji drže zaglavni kamen i ravni profilirani nadvratnik nad lukom.⁷ Na portalu buzetske palače na jednak su način izvedene baze, kapitelne zone i zaglavni kamen; naime bez profilacije, kao zadržavanje na kamenim okvirima, na čijem je vanjskom licu »izbosiran« pravokutnik konkavno zasječeni uglova.

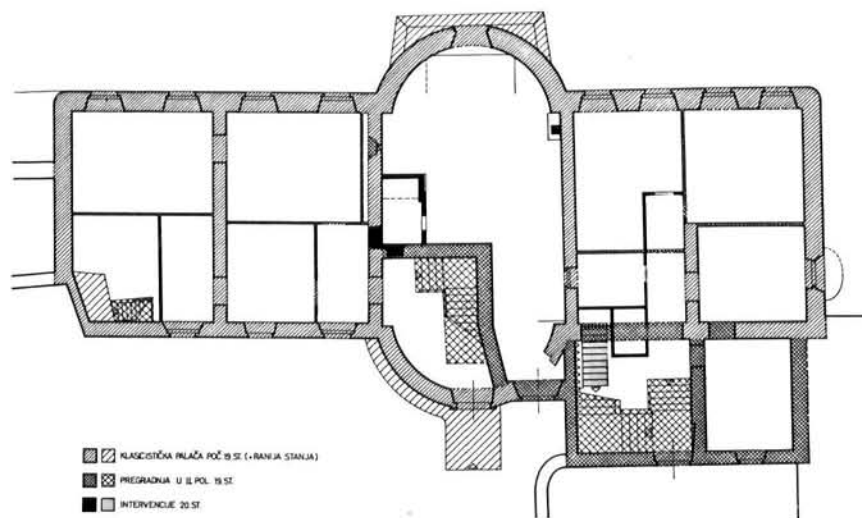
Postoji jedna stara veduta Buzeta, crtana kruto i rutinski, ali veoma precizno i očigledno po naravi. Na njoj prepoznajemo mnoge još postojeće objekte zapadne fasade grada i vidimo da su točno zabilježeni (čak i u broju prozora na kućama). Na toj se grafici vidi i klasicistička palača, krila su jasno nacrtana dok je srednja zona manje izrazita. Naglašena je razlika krovšta, i, što je za nas bitno, evidentno je da je palača dovršena, a još neoštećena. Prema tome, datacija ove vedute može biti i gornja vremenska granica za dataciju palače. U prvom planu su vidljivi neki vojnici i jedna žena, pa, kako se uniforme mjenjaju sporije od mode, oslonit ćemo se na kostim žene. Visok struk, ravni uski rukavi, skuto što ravno pada i mala kapica sa širokim šiltom oblici su odjeće iz pariških modnih žurnala oko 1820, pa će ta godina, uz malu opasnost pogreške od najviše 5 godina, biti vrijeme nastanka te grafike. Povijesni okvir upravo tih godina prilično je šaren: Austrija vlada čitavom Istrom

nakon propasti Venecije, 1806. dolaze Francuzi, koji kasnije osnivaju ilirske provincije i ostaju u Istri do 1813, kada ponovo dolazi Austrija. Toliko izmjena i smjena »na vrhu« u samo malo više od dva decenija, i suviše je dobar povod za brzu izgradnju i još brže zapuštanje jedne takve palače, budući da svaka nova vlast donosi novu administraciju, a i novi ukus i nove utjecaje. Lokalna predaja pripisuje gradnju »sale rotonde« francuskom časniku, koji je navodno zbog ljubavi počeo graditi palaču, ali je nije dovršio. Ima li u toj priči povijesne podloge, ne znamo, ali gotovo je sigurno, sudeći po spomenutoj grafici, da je palača ipak bila dovršena.

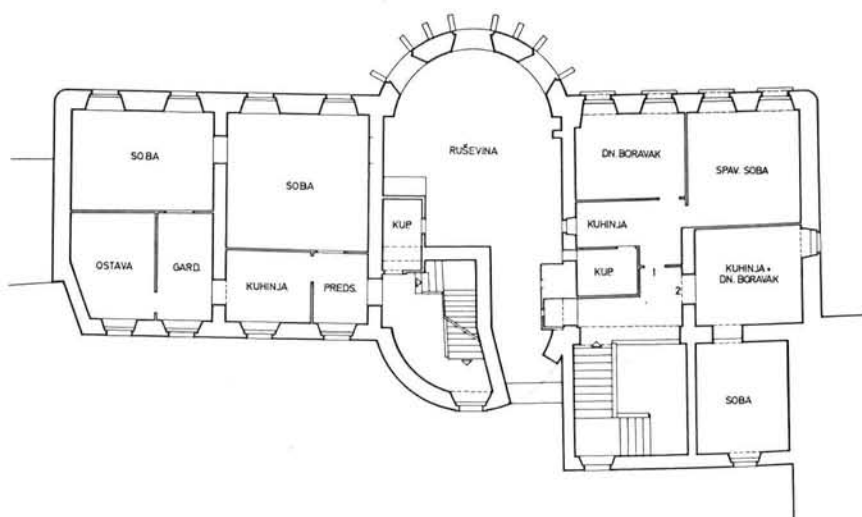
Zaključimo: početkom 19. stoljeća izgrađena je na bedemu grada palača koja pretenzijama nadmašuje sve ranije građevine u Buzetu. Dijelom se veže uz kontinuitet lokalne tradicije, ali su očitiji srednjoevropski utjecaji. U romantičarskom se duhu okreće prema pejzažu, upija njegove vizure, a istodobno svojim reprezentativnim licem obogaćuje zapadnu panoramu grada. Nakon nekog vremena, o čemu ne postoje podaci, srednji dio stradava (vjerojatno u požaru), i prepušten je propadanju, a oba nepovratno razdvojena krila nastavljaju zasebni život.

Intervencije koncem 19. stoljeća

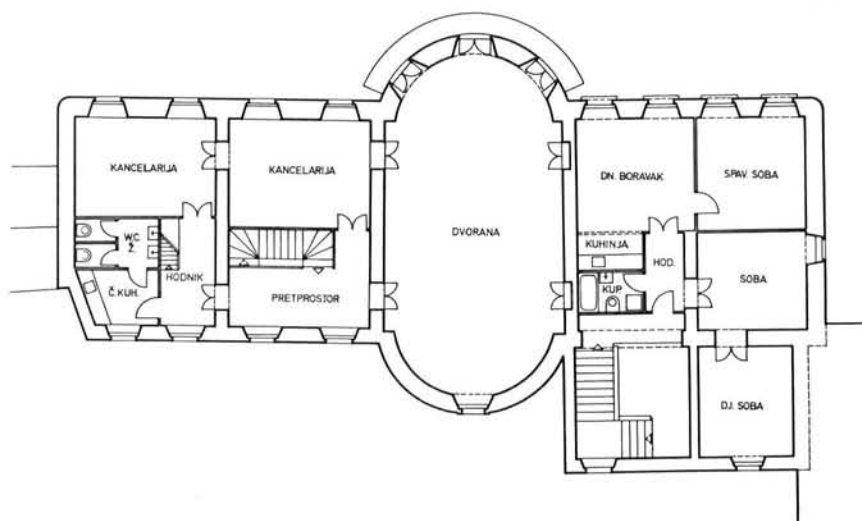
Tokom 19. stoljeća bilježimo bitan pomak u kulturi stanovanja. U srednjem vijeku utemeljene su male parcele, koje su stoljećima poštovane, te se zbog uvećanja stambenog prostora uglavnom išlo u visinu. Sve do 18. i početka 19. stoljeća gradile su se i u Istri takve, vertikalno ustrojene stambene jedinice. Tokom 19. stoljeća dolazi do promjene; kuće se međusobno horizontalno povezuju, nastaju etažni stanovi s više soba. Nekadašnje parcele kuća postaju sobe

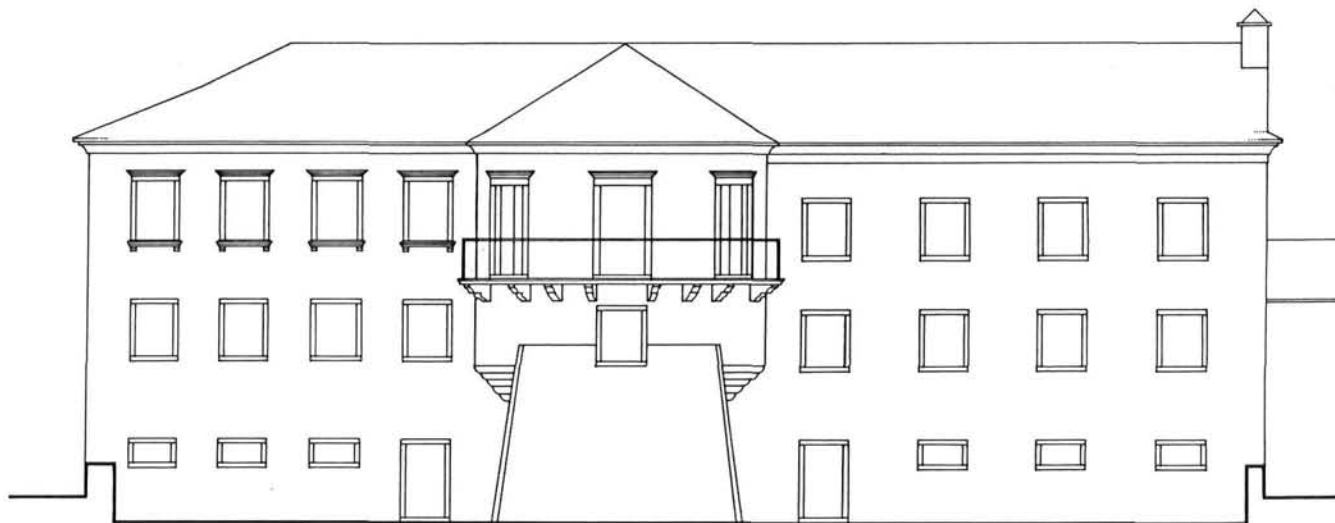
Buzet, klasicistička palača — nacrt prizemlja: faze građevinskog razvoja objekta

Buzet, klasicistička palača — tlocrt I. kata. Arhitektonska snimka postojećeg stanja iz 1982. godine

Buzet, klasicistička palača — prijedlog za obnovu: arhitektonska snimka I. kata

Buzet, klasicistička palača — prijedlog za obnovu: rekonstrukcija zapadne fasade

novog stana, a u gustu srednjovjekovnu mrežu ulaze veliki gradski stanovi. U samom Buzetu taj je proces naročito vidljiv u nizovima Ulice 8. marta i J. Ivančića. I velike palače iz ranijih stoljeća postaju dragocjen stambeni fond zgusnutih naselja. Kao i ostale buzetske palače, i ova će biti pregrađena u stanove. Svako krilo za sebe se pregrađuje i useljava novim sadržajima. Veliko južno krilo bilo je bez bitnih dogradnji dovoljno prostrano, pa je u svakom katu lako organiziran po jedan stan. Pažnje je vrijedno dosjetljivo rješenje stubišta, koje je uklopljeno u preostali dio rizalita, tako da je nekadašnji portal palače postao ulaz u kuću. Manje, sjeverno krilo prošireno je dogradnjom u čitavoj širini krila, te je dobilo novi ulaz po sredini novog pročelja. Nije sasvim evidentno što je zapravo tom prilikom učinjeno, jer su kasnije uvedene mnoge improvizirane i grube pregradnje, no čini se da je zgrada najprije bila prilagođena nekoj javnoj namjeni (lokalna tradicija govori o talijanskoj gimnaziji, muzičkoj školi i sl.). Veći dio pročelne dogradnje ispunjava široko predvorje sa stubištem u obliku slova »L«, a ostali prostor je podijeljen na velike sobe s vlastitim ulazima. Nekadašnji istočni perimetralni zid palače, sada uklopljen u dogradnju, široko je perforiran s po jednim velikim otvorom sa segmentnim lukom u svakom katu.

Klasicistička palača je nakon djelomičnog propadanja pregrađena i adaptirana za nove sadržaje. Adaptacija je izvedena kvalitetno, te je potreban poseban osvrt na nove ostvarene vrijednosti. Kovano željezo ulaznih vrata s mnogo spirala, torzija i cvjetova solidno je ostvarenje historicističkog obrta. Značajna je obrada stolarije predvorja i stubišta; balustrici su višestruko tokareni, rukohvat profiliran, a čitav katni otvor ostakljen, uz pretpostavku da je na sličan način bilo ostakljeno i prizemlje.⁸

Iako izveden u cjelovitom arhitektonskom djelu, zahvat koji je uslijedio u razdoblju historicizma izveden je kreativno, ostvarivši nove vrijednosti uz dužan obzir prema zatečenom stanju.

Dalja sudbina i današnje stanje objekta

Nažalost, sve što se dalje događalo na tom objektu bilo je degradiranje njegovih arhitektonskih vrijednosti i pogorša-

vanje životnih uvjeta u uklopljenim stanovima, i to ispod razine suvremenih zahtjeva. Srednji prostor s ruševinom rizalita je u ruševnom stanju i trajna je opasnost za stanare i za susjedne objekte. Sjeverno krilo, koje se sada upotrebljava za stanovanje, pregrađivano je bez smisla i reda, kanalizacija se izliva otvoreno u podrum i preko terase, sanitarni čvorovi su besmisleno ugrađivani, a vrijedno stubište trune i propada. Terasa pod južnim krilom nedavno se urušila. U čitavom objektu nekadašnje palače danas je 6 stanova, 2 u južnom krilu, a 4 u sjevernom. Svi stanovi, osim što su skućeni i nekomfortni, uglavnom su vlažni, horizontalne konstrukcije su natrule, sa stropova otpada žbuka. Samo jedan stan je u posljednje vrijeme obnavljan. Većini stanova ima sanitarne prostorije vani, na hodniku. Površina stanova je različita: u sjevernom krilu dva veća imaju površinu oko 50 m², a dva manja oko 30 m², a u južnom su krilu dva stana s oko 90 m². Malim stanovima sjevernog krila podrumski bi prostori bili dragocjen dodatak prostoru, ali se ne mogu koristiti zbog kanalizacije koja tu otvoreno teče.

Prijedlog za rekonstrukciju

Ovaj prijedlog nastao je u okviru elaborata »Buzet — povijesno-gradjevni razvoj i problemi revitalizacije staroga grada« (1983), koji je izrađen s posebnim ciljem da se utvrde uzroci degradacije i mogućnosti obnove građevnog fonda Buzeta, a jedan od najevidentnijih primjera takve degradacije upravo je palača u Ulici J. Ivančića 11 i E. Nemarnika 19. Predviđeno je utvrđivanje zatečenog stanja, znanstvena obrada slojevite evolucije objekta, prijedlog za obnovu i iznošenje programa na odgovarajuću raspravu stručne javnosti i mještana.⁹

Valorizacija arhitektonske vrijednosti objekta jednako je važna kao i optimalno iskorištavanje prostora. U arhitektonskoj rekonstrukciji ne nastoji se oponašati nijedan od utvrđenih slojeva, nego smo tražili rješenje koje čuva inventar obnove s kraja 19. stoljeća, a obnavlja neke izgubljene fragmente iz klasicističke faze. Izvana se vraća prvobitna jedinstvenost objekta, dok iznutra ostaje podijeljen na sjeverni i južni dio. U prvom planu je obnova zapadne fasade. Južno krilo, kojemu je po planu pridružena i srednja

zona, ostaje gotovo nepromijenjeno. Po potrebi dopušta se probijanje četvrte prozorske osi, ali tada u oba kata. Na katu treba pomaknuti parapetni zid sjeverne polovine, i to tako da se »poklopi« s prizemljem. Time bi se poboljšao omjer prostorija. Krilo se povezuje sa srednjom zonom s po dvojim vratima u svakom katu. Srednji prostor u prizemlju trebalo bi popriječno podijeliti na dvije polovine, s aksijalno postavljenim vratima. Na katu bi trebalo ponovo ostvariti jedinstven prostor reprezentativnog značaja, višestruko rastvoren prema balkonu. Sadržaj čitavog krila sa srednjom zonom bio bi javni, uredi i prostori za reprezentaciju za potrebe općine, turističkog ili lovačkog društva. Uz zapadnu fasadu bile bi zračne poslovne prostorije, a s istočne strane sanitarni čvorovi, čajna kuhinja i stubište. Prvi ulazni prostor služio bi kao portirnica, mjesto za informatora i oglasnu ploču. Srednji prostor na katu pogodan je za različite sadržaje, kao što je npr. dvorana za sastanke, prijeme, izložbena dvorana i sl.

Sjeverno krilo također ostaje u zadanom perimetru, ali se na mjestu sadašnja 4 zbijena stana smještaju dva veća, četverosobna (oko 85 — 90 m²), prilagođena modernom stanovanju. Prizemni stan dobio bi ulaz na novom pregradnom zidu, smještenom u lučnom nadvoju nekadašnje fasade. Pored ulaza prostor pod stubištem može se pregraditi za malo skladište za potrebe stanara. Stubište treba obnoviti u istom obliku, a zastakljeno predvorje ili zadržati kao cvjetnjak ili ga ukloniti, pa ostaviti samo ogradu s rukohvatom. Podrumi s posebnim ulazom s ulice ugodni su prostori koji bez ikakvih većih zahvata mogu postati ugostiteljski objekt: pivnica i restoran s natkrivenim prostorima i terasom. Terasa omogućuje izvanredan pogled na okolinu, a s nje se najbolje sagledava i fasada samog objekta.

Revalorizacija

Pri rekonstrukciji pored građevinske izvedbe treba imati na umu klesarsku izvedbu nestale arhitektonske plastike (potpunu repliku sačuvanih sličnih fragmenata, a tamo gdje se izgled samo sluti, rekonstrukciju komparativnom metodom). Balkonska vrata treba izvesti glatkim kamenim okvirima i profiliranim nadvratnicima, jednakima onima nad prozorima sjevernog krila. Ograda balkona bi se najbolje izvela od kovanog željeza po uzoru na buzetske i istarske balkone s početka 19. stoljeća. U centralnoj dvorani treba žbukom blago zaobliti zid pod stropom, a na sjevernom zidu dvorane žbukom naznačiti nekadašnja vrata da bi se istakla nekadašnja povezanost sjevernog krila i aksijalnost dvorane. Drveninu predvorja sjevernog krila treba obnoviti i zamijeniti, a po mogućnosti zadržati kameni pod u predvorju. Oboja ulazna vrata treba zadržati, tj. obnoviti u istom obliku. Oni elementi koji se obnovom uvode kao novi: stubište južnog krila, dijelovi stanova sjevernog krila i sanitarni čvorovi moraju se izvesti potpuno suvremeno, prvenstveno s obzirom na komfor i funkcionalnost.

Bilješke

- 1 Radovi su izvedeni u okviru višegodišnjeg programa Odjela za povijest umjetnosti Centra za povijesne znanosti u Zagrebu, a pod stručnim vodstvom dr. Đurđice Cvitanović, dr. Radmile Matejčić i mr. Davorina Stepinca.
- 2 O tome opširnije v. *Đ. Cvitanović: Renesansna jezgra Buzeta, »Buzetski zbornik«, 7/8, Buzet 1984.*
- 3 Ovalni i eliptoidni prostori, više u crkvenoj, a nešto manje u svjetovnoj gradnji raširili su se u 18. stoljeću pod Guarinijevim utjecajem, posebno po Austriji, južnoj Njemačkoj, Češkoj, Sloveniji i sjevernoj Hrvatskoj. Na našem tlu imamo lijepe primjere takve profane arhitekture: eliptoidnu dvoranu dvorca Gornja Bistra, okruglu dvoranu s paladijevskom kupolom u dvorcu Januševac, te konačno Vraniczanijevu kuću u Zagrebu, koja je izgrađena na izmaku jednog velikog poglavlja zapadne arhitekture.
- 4 O baroknoj arhitekturi Buzeta v. *D. Frankol: Arhitektura 17. i 18. stoljeća u Buzetu, »Buzetski zbornik«, 7/8, Buzet 1984.*
- 5 Taj isti osjećaj za pejzaž, koji bismo mogli nazvati romantičnim, a u istom duhu i diskretno uklapanje fortifikacija, prepoznajemo također i na veduti zagrebačkoga Gornjeg grada, čije su bedeme ispunile palače.
- 6 Takav prozor je u Istri 18. stoljeća toliko čest i raširen da ga možemo smatrati tipičnim. Tipski jednaki, a po obradi slični prozori vide se u Oprtlju, Rovinju, Piranu.
- 7 Takve portale nalazimo na palačama datiranim u 18. stoljeće, npr. na palači u Sovinjaku 18. koja je inskripcijom datirana u 1800. godinu.
- 8 Predvorje, u autentičnom, izvornom obliku, moralo je biti slično velikim svećanim predvorjima javnih zgrada zagrebačkog historicizma, samo u nešto skromnijoj izvedbi.
- 9 Ovaj prijedlog je predložen na manifestaciji »Buzetski dani« u Buzetu 1983.

Summary

Zdenko Balog

Classicist Palace in Buzet — Project of Reconstruction

During research of the historical kernel of the city of Buzet we gave special attention to two buildings (19. E. Nemarnik St and 11 J. Ivančić St), located on the site where relevant construction dating from various periods was recorded.

Both objects are in fact the wings of one, partly destroyed, palace dating from the early decades of the 19th century, built in classicist style with evident central-European influences. The palace follows the line of the ancient city rampart, and has a dominant central part with strong semi-circular projections on both façades. In the zone of these projections there is a large oval hall, on the west side ending in a balcony which was originally very richly ornamented. The original appearance of the palace has been recorded on a graphic representation of Buzet executed in 1820. The central, most luxurious part of the complex, burned down in a fire.

At the end of the 19th century, the palace was in great part rebuilt and altered. The two wings became separate apartment buildings. The staircase of the south wing was integrated with what remained of the projection. The north wing was extended, probably to be used as a school, later as apartments. The alterations done in the period of historicism were very well executed. However, gradual decay, and the alterations executed without plan in this century, created a situation which demands urgent reconstruction.

We suggest that the reconstruction be especially mindful of the historical layers of the structure, and that equal importance be given to the two most outstanding stylistic segments. The south wing should become an administrative building with offices, while the north wing could consist of modern apartments. The entire cellar could be rebuilt as a restaurant.

The restoration of the western façade would be of special importance for the look of the city as a whole.